

Lapset puheeksi -keskustelu lapsesta, perheestä ja kouluympäristöstä

Lomake annetaan etukäteen huoltajille mietittäväksi. Lomakkeen lopussa on lapsen kehitystä suojaavia tekijöitä kotona ja koulussa, ja näitä teemoja käydään läpi keskustelussa. Lomake liitetään osaksi oppilashuoltokertomusta. Lomakkeeseen ympyröidään vahvuudet ja haavoittuvuudet, mutta siihen ei tehdä muita merkintöjä tai muistiinpanoja. Henkilökohtaisia muistiinpanoja voi tehdä, mutta niitä ei liitetä oppilashuoltokertomukseen. Keskustelun pohjalta laadittava toimintasuunnitelma kirjataan oppilashuoltokertomukseen.

Keskeiset käsitteet

Vahvuus tarkoittaa LP-keskustelussa asiaa, joka sujuu arjessa tavallisesti, vaikka elämässä olisi vaikeuksia. Toisin sanoen, kun pohditaan, miten tietty arkipäivän rutiini sujuu, pitää vastaus ”No, ihan ok, ei siinä mitään” sisällään vahvuuden, mikä huomioidaan. Vahvuuksiin kuuluu myös kyky kiinnostua ja nauttia pienistä ja suurista asioista.

Haavoittuvuus tarkoittaa asiaa joka aiheuttaa ongelmia tällä hetkellä, tai saattaa johtaa ongelmiin myöhemmin, jos mitään ei tehdä.

Keskustelussa on hyvä huomioida, että vanhempien, opettajien ja oppilaan näkemykset ja kokemukset eroavat usein toisistaan paljonkin. Kysymys ei ole ”oikeasta” ja ”väärästä” vaan siitä että jokaisella on oma näkökulmansa. Oppilaat ovat myös erilaisia kotona ja koulussa.

1. Miten kuvailisit koulua? Minkälainen koulu ja oppilaan luokka on nimenomaan tätä oppilasta ajatellen?

Opettaja / Oppilas

2. Minkälainen olet / minkälainen oppilas on mielialaltaan?

Vahvuus: oppilaan mieliala on pääsääntöisesti myönteinen ja tunneilmaisu on rikasta.

Haavoittuvuus: vallalla on alakulo, ahdistus, pelokkuus, ärtyvyys, kiukku; tunneilmaisu on kapeaa tai lapsi ei ilmaise tunteitaan

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

3. Minkälainen olet / minkälainen oppilas on toiminnaltaan ja käyttäytymiseltään kotona ja koulussa?

Vahvuuksia ovat kyvyt olla myönteisessä kanssakäymisessä sekä opettajien että koulutovereiden kanssa, nauttia yhteisistä toimista, tutustua erilaisiin ihmisiin, kyky pitää rakentavasti omia puoliaan ja tehdä sovinto konfliktin jälkeen jne.

Haavoittuvuuksia ovat vetäytyminen kanssakäymisestä, vaikeus sanoa ”ei” vaikka haluaisi, riitaherkkyys, kiinnikäyminen, hallitsemattomat raivonpurkaukset jne.

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

4. Miten arkiset toimet sujuvat kotona?

Oppilas / Huoltajat

Syöminen	Vahvuus	Haavoittuvuus
Nukkuminen	Vahvuus	Haavoittuvuus
Kouluun lähtö ja kotiintulo	Vahvuus	Haavoittuvuus
TV, tietokone ja pelit	Vahvuus	Haavoittuvuus
Vapaa-aika, harrastukset	Vahvuus	Haavoittuvuus
Kotiläksyt	Vahvuus	Haavoittuvuus

5. Miten koulupäivän rutiinit sujuvat?

Oppilas / Opettaja

Kouluuntulo ja kotiinlähtö	Vahvuus	Haavoittuvuus
Oppitunnit ja oppiminen	Vahvuus	Haavoittuvuus
Ruokailu	Vahvuus	Haavoittuvuus
Välitunnit	Vahvuus	Haavoittuvuus
Ryhmässä toimiminen	Vahvuus	Haavoittuvuus
Poissaolot ja myöhästymiset	Vahvuus	Haavoittuvuus

6. Viihdytkö/ viihtyykö oppilas koulussa? Mistä hän erityisesti pitää koulussa? Mistä sen huomaa?

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus

7. Onko oppilaalla kiinnostuksen kohteita, vapaa-ajan toimintaa?

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

8. Onko oppilaalla koulussa opettaja tai joku muu aikuinen, jonka puoleen voi halutessaan kääntyä? Entä harrastuksen piirissä tai muualla (esim. sukulainen, ystävän vanhempi tms.)

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus

9. Onko perheessä jotain huolta tai paineita, jotka verottavat huoltajan voimia ja saattavat heijastua oppilaaseen koulussa?

Opettajan olisi hyvä tietää onko kotona huolia voidakseen ymmärtää lasta koulussa ja toimia parhaalla mahdollisella tavalla. Huoltajat päättävät, mistä huolista ja minkä verran keskustellaan. Jos vanhemmat eivät halua nimetä ongelmaa, olisi kuitenkin hyvä, jos he voisivat kertoa, miten kyseinen huoli tai paine heijastuu kodin elämään ja ilmapiiriin. Tietoisuus voi auttaa koulua ymmärtämään oppilasta paremmin.

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus

10. Ovatko mahdolliset paineet näkyneet tavalla tai toisella oppilaassa? Onko hän muuttunut kotona tai koulussa? Mitä itse sanot?

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

11. Miten herkästi kotona, koulussa ja ystäväpiirissä tulee ristiriitoja oppilaan kanssa ja miten nämä tilanteet sujuvat? Keskustellaan myös siitä, onko joku konfliktin osapuoli malttinsa menetettyään käynyt käsiksi tai sanonut pahasti.

*Vahvuus: konfliktitilanteita on, mutta niitä osataan sovittaa.
Haavoittuvuus: konfliktit toistuvat ja leimaavat kanssakäymistä, sovittelu on vaikeaa tai ei onnistu, konflikteihin liittyy fyysistä tai henkistä väkivaltaa (loukkaava puhe, haukkuminen jne.)*

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

12. Onko oppilaasta ollut huolta aiemmin? Onko haettu ja saatu apua? Mistä? Mitä itse sanot?

*Vahvuus: ei ole ollut erityisiä huolia, on haettu ja saatu apua (ei tarvetta lisätukeen)
Haavoittuvuus: jollakulla on ollut huolta, on haettu apua mutta ei saatu tai asia ei ole korjaantunut*

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus
Opettaja	Vahvuus	Haavoittuvuus

13. Onko oppilaalla sosiaalista tukiverkostoa, entä huoltajilla?

Tukiverkostoa voidaan vahvistaa tarvittaessa Neuvonpidon avulla.

Oppilas	Vahvuus	Haavoittuvuus
Huoltajat	Vahvuus	Haavoittuvuus

14. Miten helppoa tai vaikeaa teidän on puhua kotiin, oppilaaseen ja kouluun liittyvistä haasteista tai ongelmista?

Oppilas
Huoltajat

Vahvuus Haavoittuvuus
Vahvuus Haavoittuvuus

15. Miltä yhteistyö kodin ja koulun välillä kokonaisuudessaan tuntuu? Onko toiveita tulevaisuudelle?

Oppilas
Huoltajat
Opettaja

Lapsen kehitystä kotona ja koulussa suojaavia tekijöitä

1. Mahdollisimman toimiva arkipäivä, rutiinit, nukkuminen, ruokailu, koulu, vapaa-aika, jne.
2. Mahdollisimman hyvät ja toimivat suhteet vanhempiin ja sisaruksiin sekä myös koulun aikuisiin ja ikätovereihin. Toimenpide voi esim. olla se, että panostetaan esim. joihinkin hyvin toimiviin hetkiin.
3. Arkipäivässä on iloa tuottavia asioita niin kotona kuin koulussa. Ne voivat olla hyvinkin pieniä mukavia tilanteita. Koululla ja vapaa-ajan toiminnalla on erityinen merkitys ilon ja onnistumisen tuottajina, jos koti on huolten täyttämä.
4. Kiinnittyminen kouluun ja kokemus kuulumisesta omaan ryhmään: olen kaivattu, minua odotetaan, minulla on hauskaa, minulla on omat tehtäväni jotka pystyn suorittamaan, olen tärkeä sekä aikuisille että lapsille.
5. Lapsella on luottavainen suhde opettajaan tai johonkin aikuiseen koulussa sekä myös muualla kodin ulkopuolella.
6. Ikään sopiva ymmärrys vanhemman ja kodin tilanteesta tai kouluun liittyvistä ongelmista. Lapsi tarvitsee selityksen kokemilleen asioille, kuulemalleen ja näkemälleen sekä tiedon siitä, että aikuiset pyrkivät asiaa hoitamaan.
7. Lapsen olisi tärkeätä tietää, että hänen opettajansa tai tukihenkilönsä koulussa tietää kodin tilanteesta, ja että hän voi tulla kouluun monenlaisissa mielialoissa ja saada ymmärrystä ja tukea.
8. Lapsen mielialan ja käyttäytymisen vaihteluita ymmärretään ja häntä tuetaan vaikeina päivinä. ”Taidat olla allapäin...” tai ”Ymmärrän hyvin että sinua kiukuttaa...”. Lapsen tunteita ja tunteiden ilmaisua ei tule ohittaa tai kieltää (”Älä nyt...”) Voi myös olla ettei lapsi halua puhua mitään, mutta puhumatonta lastakin voi tukea.
9. Lapsen vanhemmista puhutaan koulussa lämmöllä ja kunnioittaen, samoin opettajasta kotona.
10. Hyvä yhteistyö kodin ja koulun välillä. Kaikille lapsille on tärkeää, että heidän elämänsä aikuiset tekevät yhteistyötä. Erityisen tärkeää se on lapsille, joiden elämässä on vaikeuksia.